

Munkaerőpiaci folyamatok, 2017. I–III. negyedév

Tartalom

1. Foglalkoztatási helyzetkép.....	1
1.1. Foglalkoztatottak.....	1
1.2. Munkaerő-kereslet.....	3
1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék.....	4
1.4. Inaktívak.....	5
2. Kereset, munkajövedelem.....	6
2.1. Bruttó kereset.....	6
2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény.....	8
2.3. Munkajövedelem.....	8

1. Foglalkoztatási helyzetkép

1.1 Foglalkoztatottak

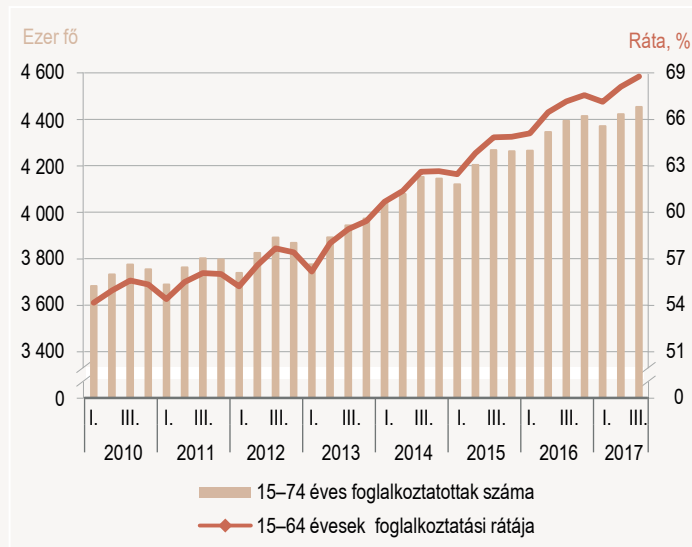
2017 I–III. negyedévében a foglalkoztatottak száma a munkaerő-felmérés adatai szerint átlagosan 4 millió 413 ezer fő volt, 81 ezer fővel több az előző év azonos időszakához viszonyítva. A foglalkoztatottak száma negyedévről negyedévre nőtt, de a növekedés üteme az év során lassult. Az I. negyedévi 2,5%-os létszámnövekedést a II. negyedévben 1,8%-os, a III. negyedévben 1,4%-os emelkedés követte. A munkaerő-kínálat tovább csökkent, miközben nőtt a gazdaságnak a kedvező konjunkturális folyamatok generálta létszámgigénye. A munkaerőpiacra belépő korosztályok létszáma jelentősen elmarad az onnan nyugdíjazás miatt kilépőkéitől, de ennek kedvezőtlen hatását egyelőre ellensúlyozza az öregségi nyugdíjkorhatár folyamatos emelkedése. Az utóbbi egy-másfél évben a munkaerőpiaci migráció kínálatszűkítő hatása a korábbi időszakokra jellemzőnél kevésbé erőteljesen érvényesült, jóllehet bizonyos szakmák, szakmacsoportok esetében továbbra is jelentős.

2017 I–III. negyedévében a 15–64 éves népességre számított foglalkoztatási ráta 68% volt, 1,8 százalékponttal¹ magasabb, mint az előző év azonos időszakában. A foglalkoztatás terén az utóbbi években lezajló kedvező irányú változás nagyságát jelzi, hogy a válság mélypontját jelentő 2010 III. negyedévének 55,5%-os rátájához képest 2017 III. negyedévére a javulás 13,2 százalékpontos volt, azaz a 7 évvel ezelőttihez képest 663 ezerrel többen jutnak munkájuk révén jövedelemhez. A javulás nemtől

függetlenül minden korosztályt érintett, de különösen az életkori skála két szélén – ahol egyébként az uniós átlagtól való lemaradásunk is a legnagyobb volt – következett be jelentős javulás. Míg 2010 III. negyedévében a 15–24 évesek 18,6%-a volt foglalkoztatott, 2017 III. negyedévében már 29,3%-uk. A 60–64 évesek foglalkoztatási rátája pedig ugyanezen időszakban 12,7-ről 35,7%-ra nőtt. A fiatal korosztály foglalkoztatási mutatóinak javulásában a gazdasági helyzetben bekövetkezett pozitív elmozdulás mellett közrejátszott a kötelező oktatásban történő részvétel korhatárának leszállítása, valamint az, hogy a növekvő munkaerőhiány miatt a munkáltatók egyre több diákot foglalkoztatnak. Az idősebbek esetében a nyugdíjkorhatár emelése volt a döntő tényező, de a gazdaságnak a nyugdíjasok munkavégzésére is egyre nagyobb szüksége van, amit a nyugdíjas szövetkezetek ez évi megalakítása is jelez.

1. ábra

A foglalkoztatottak létszámának és a 15–64 évesek foglalkoztatási rátájának alakulása

Forrás: munkaerő-felmérés.

2017 munkaerőpiaci folyamatai annyiban is sajátosak, hogy a foglalkoztatásbővülés kizárólag a hazai elsődleges munkaerőpiacot érintette. Az erre a szegmensre jellemző 109 ezer fős növekedés ellensúlyozta a közfoglalkoztatottak jelentősebb, illetve a külföldön dolgozók enyhe létszámcsökkenését. A foglalkoztatottak száma az I–III. negyedévben Észak-Alföldön nőtt a legdinamikusabban, míg a többi régióban a létszámnövekedés üteme elmaradt az átlagostól, sőt Dél-Dunántúlon stagnált a létszám.

¹ A nevezőt jelentő 15–64 éves népesség számának csökkenése ebből 0,6 százalékpontot magyaráz.

1. tábla
A foglalkoztatottak száma és korábbi időszakokhoz viszonyított változása

Megnevezés	Foglalkoztatottak száma			Foglalkoztatottak számának változása, 2017. I–III. negyedév		Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}
	2010.	2016.	2017.	2010.	2016.	
	I–III. negyedév			I–III. negyedévhez képest		
Összesen	3 726,3	4 331,9	4 412,7	686,5	80,9	
Férfi	1 986,8	2 352,4	2 410,8	424,0	58,4	
Nő	1 739,5	1 979,5	2 002,0	262,5	22,5	
Közép-Magyarország	1 190,9	1 398,8	1 419,6	228,7	20,9	
Közép-Dunántúl	425,8	487,0	499,8	74,0	12,9	
Nyugat-Dunántúl	398,9	455,7	467,8	68,8	12,1	
Dél-Dunántúl	338,1	369,3	369,4	31,4	0,2	
Észak-Magyarország	393,2	465,7	473,5	80,3	7,8	
Észak-Alföld	499,8	608,5	628,8	128,9	20,3	
Dél-Alföld	479,5	547,1	553,8	74,2	6,7	
Alkalmazott	3 265,8	3 863,5	3 957,0	691,2	93,5	
Társas vállalkozás, szövetkezet tagja	141,6	145,9	158,0	16,4	12,1	
Vállalkozó, önálló	306,3	309,6	285,6	-20,7	-24,0	
Segítő családtag	12,5	12,9	12,1	-0,4	-0,8	
Belföldi telephelyen dolgozik	3 676,8	4 215,2	4 300,9	624,1	85,7	
ebből: közfoglalkoztatottnak tekinti magát	73,7	222,0	199,2	125,5	-22,8	
Külföldi telephelyen dolgozik	49,5	116,6	111,8	62,4	-4,8	

Forrás: munkaerő-felmérés.

Az utóbbi évek kedvező munkaerőpiaci folyamatainak eredményeként az unión belüli helyzetünk folyamatosan javult. A legfrissebb rendelkezésre álló, Eurostat által publikált adatok szerint 2017 II. negyedévében a 15–64 évesekre számított 68,1%-os foglalkoztatási ráta 0,4 százalékponttal meghaladta az uniós átlagot, ezen belül a férfiak előnye 2,2 százalékpontra nőtt, míg a nők 1,4 százalékpontos hátránya 0,4 százalékponttal magasabb volt az előző negyedévre jellemzőnél. Az ún. legjobb munkavállalási korúak, a 25–54 évesek 83,7%-a dolgozott, ezzel a tagországok legjobb helyzetű harmadába tartoztunk. A javuló foglalkoztatáshoz alacsony munkanélküliség társult, 2017. II. negyedévben mindössze 3 tagországban (Csehországban, Németországban és Máltán) volt kisebb a munkanélküliségi ráta a magyarországinál (4,3%), ami megegyezett az Egyesült Királysággal.

2. tábla
Foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta az Európai Unió tagországaiban, 2017. II. negyedév

Ország	Foglalkoztatási ráta						Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}
	15–24	25–54	15–64 éves			váltó- zás ^{a)}	
	évesek		férfiak	nők	együtt		
	%						
Ausztria	50,0	84,4	76,2	68,1	72,2	0,8	5,4
Belgium	20,7	79,7	67,1	58,4	62,8	0,8	7,0
Bulgária	23,2	79,8	70,5	63,9	67,2	3,5	6,3
Ciprus	26,9	79,4	70,2	61,3	65,6	1,1	10,6
Csehország	28,4	86,5	80,6	65,7	73,3	1,6	3,0
Dánia	56,7	81,2	76,9	71,3	74,1	-1,2	5,5
Egyesült Királyság	50,1	83,8	78,6	69,6	74,1	0,7	4,3
Észtország	38,8	82,9	76,7	69,8	73,2	-0,1	7,0
Finnszország	45,2	80,8	72,0	69,0	70,5	0,6	9,9
Franciaország	28,6	80,4	68,6	61,6	65,1	0,7	9,1
Görögország	14,4	68,2	62,9	45,2	54,0	1,6	21,2
Hollandia	61,9	83,4	80,2	71,2	75,7	0,9	5,0
Horvátország	28,3	74,8	64,7	53,7	59,2	1,8	11,0
Írország	31,4	76,6	71,1	60,4	65,7	1,0	6,4
Lengyelország	29,6	81,7	72,5	60,0	66,2	1,9	5,0
Lettország	35,8	80,3	71,4	68,4	69,8	0,8	8,9
Litvánia	31,6	83,4	70,5	70,7	70,6	1,1	7,0
Luxemburg	23,1	83,9	69,7	62,0	65,9	0,7	5,3
Magyarország	28,9	83,7	75,1	61,1	68,1	1,7	4,3
Málta	46,5	80,5	78,9	54,4	67,0	1,0	4,1
Németország	45,0	84,1	78,6	71,0	74,8	0,6	3,8
Olaszország	16,8	69,6	67,1	49,1	58,1	0,4	11,0
Portugália	25,2	82,3	70,8	64,5	67,6	2,5	9,0
Románia	27,3	81,3	73,2	57,7	65,5	3,7	4,8
Spanyolország	19,9	73,3	66,5	55,7	61,1	1,7	17,2
Svédország	45,6	86,5	78,5	75,6	77,1	0,4	7,3
Szlovákia	27,0	79,9	72,0	60,1	66,1	1,2	8,1
Szlovénia	34,4	86,0	72,8	65,1	69,1	2,9	6,4
EU-28	34,3	79,8	72,9	62,5	67,7	1,1	7,6

a) 2017. II. negyedév a 2016. II. negyedévhez képest, százalékpont.

b) A 15–74 évesekre számolva.

Forrás: Eurostat (2017. november 8-i állapot).

2017 I–III. negyedévében² 1,7%-kal, illetve közfoglalkoztatottak nélkül számolva 3,1%-kal nőtt az alkalmazásban állók létszáma az előző év azonos időszakához képest. A versenyszférában a mintegy 8 ezer közfoglalkoztatottal együtt 2 millió 42 ezren dolgoztak, 3,0%-kal (60 ezer fővel) többen, mint az előző év azonos időszakában, míg a költségvetési szektorban a – 147 ezer fő közfoglalkoztatott nélkül számolt – 698 ezres létszám 0,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az adatszolgáltatásra kijelölt nonprofit szervezetek a mintegy 13 ezer közfoglalkoztatottal együtt 142 ezer főnek adtak munkát.

A nemzetgazdaság megfigyelt szegmensében a teljes munkaidőben foglalkoztatottak létszáma 1,5%-kal (közfoglalkoztatottakkal együtt 2 millió 729 ezerre), a nem teljes munkaidőben foglalkoztatottaké pedig 3,9%-kal (301 ezerre) nőtt. A költségvetési intézményeknél, a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál és a megfigyelt nonprofit szervezeteknél a közfoglalkoztatottak havi átlagos statisztikai állományi létszáma 2017 I–III. negyedévében 169 ezer volt, 17%-kal kevesebb az előző év azonos időszakához képest.

Az intézményi munkaügyi statisztika által nem lefedett körre is kiterjedő BM-adatközlés³ szerint a közfoglalkoztatottak létszáma 2017 I–III. negyedévében havi átlagban 183,9 ezer, szeptemberben pedig 173,6 ezer volt, míg 2016 azonos időszakában ez utóbbi létszám még 216,1 ezernek felelt meg. Távolatlag az a cél, hogy 2020-ra az átlagos közfoglalkoztatási létszám 150 ezer főre mérséklődjön. A közfoglalkoztatás szerepéről, jövőjéről szóló márciusi kormányhatározat egyebek mellett korlátozza a 25 éven aluliak, illetve a szakképzettek közmunka keretében történő foglalkoztatását. Ez utóbbi kiegészülve azzal, hogy a munkaerőhiány okozta keresletnövekedésből inkább az alacsonyabb végzettséggel rendelkezők tudtak profitálni, tovább rontotta a közfoglalkoztatotti állomány iskolai végzettség szerinti összetételét. A vizsgált időszak utolsó hónapját jelentő szeptemberben a közfoglalkoztatási programban részt vevők 55,2%-a legfeljebb alacsony végzettséggel rendelkezett. A márciu-

si kormányhatározat következményeként a fiatal, 25 éven aluli közfoglalkoztatottak létszáma az átlagost jóval meghaladó ütemben csökkent, szeptemberben a közmunkásoknak mindössze 7,9%-a tartozott ebbe a korcsoportba. Az adott hónapban a közfoglalkoztatás keretében dolgozók által betöltött öt leggyakoribb munkakör az egyszerű szolgáltatási és szállítási (45,2%), az egyszerű mezőgazdasági (8,9%), az egyszerű építőipari foglalkozások (5,7%), az egyéb takarító és kisegítő (4,3%), valamint az általános irodai adminisztrátor (2,9%) volt. A közfoglalkoztatásban dolgozóknak az elsődleges munkaerőpiaci belépésére kedvezően hatott, hogy a közfoglalkoztatási bér növekedési ütemét függetlenítették a minimálbérétől. Így 2016-ban a közfoglalkoztatási bér nem változott, és 2017-ben is igen szerény mértékben, mindössze 3,0%-kal emelkedett.

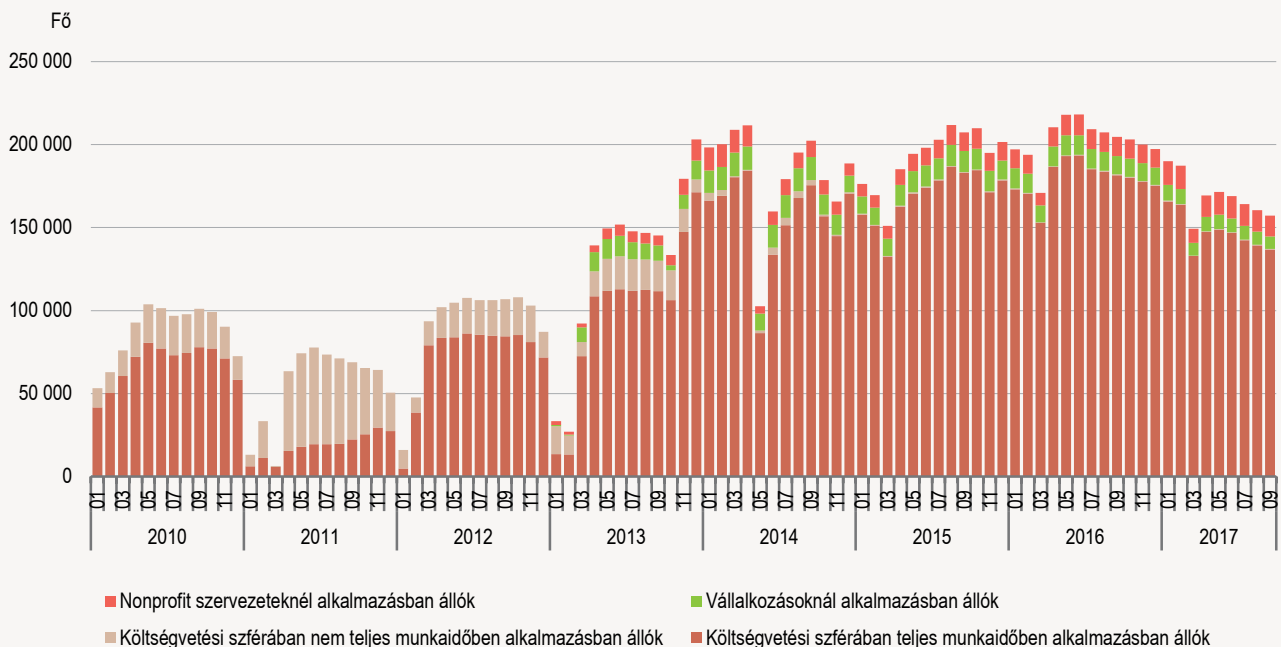
1.2. Munkaerő-kereslet

Az uniós előírásnak megfelelően végrehajtott üresálláshely-felvétel szerint a versenyszféra legalább 5 főt foglalkoztató szervezetei 2017 I. negyedévében 43 ezer, a II. negyedévében 48 ezer, a III. negyedévében 54 ezer olyan üres vagy a közeljövőben megüresedő álláshelyet jelentettek, amelynek mielőbbi betöltése érdekében a munkáltatók már lépéseket tettek (pl. közvetítő céghez fordultak, hirdetést tettek közzé stb.). A III. negyedévében az üres álláshelyek száma több mint 12 ezerrel, 29%-kal magasabb volt, mint egy évvel korábban. Az álláshelyeken belül a versenyszférában az üres álláshelyek aránya 2,5% volt.

2017 III. negyedévében a versenyszférán belül az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ágban volt létszámarányosan a legtöbb betöltetlen állás (5,0%). A legnagyobb létszámot foglalkoztató nemzetgazdasági ág, a feldolgozóipar gazdálkodó szervezetei 20,6 ezer betöltésre váró álláshelyet jelentettek, ami 2,9%-a volt az összes álláshelyüknek. Jelentős létszámgyökkel küzd az építőipar és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás is, előbbiben 2,7, utóbbiban 2,5% volt a III. negyedévében a betöltetlen álláshelyek aránya.

2. ábra

A közfoglalkoztatottak számának havonkénti alakulása*

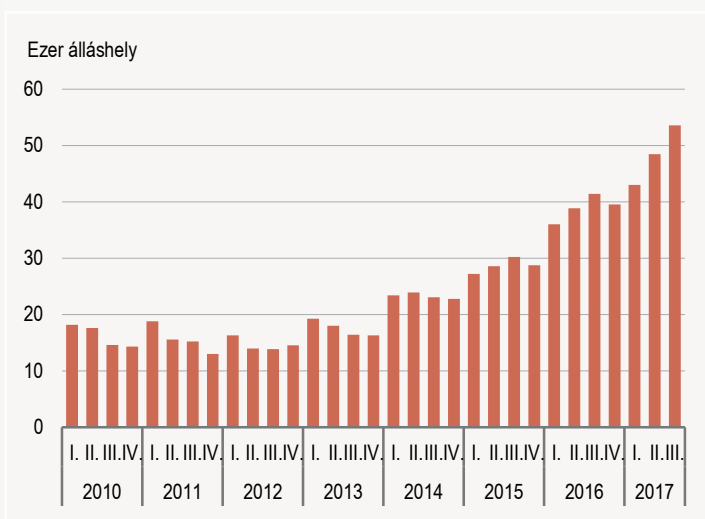

* 2012-ig csak a költségvetési szféráról van adat.
 Forrás: havi munkaügyi jelentés.

² Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a megfigyelt nonprofit szervezeteknél, valamint a költségvetési intézményeknél.
³ Forrás: Havi tájékoztató a közfoglalkoztatás alakulásáról (www.kozfoglalkoztataskormany.hu).

Az üres álláshelyek száma a versenyszférában

3. ábra

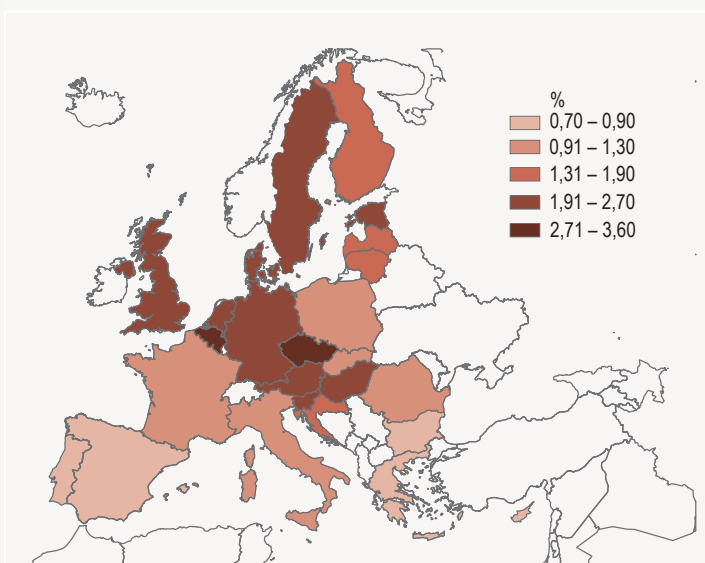

Forrás: üresálláshely-statisztika.

A betöltésre váró álláshelyek abszolút számának és arányának növekedése az unió egészére is jellemző, a legfrissebb rendelkezésre álló, 2017. II. negyedévi adatok szerint az Európai Unióban az üres álláshelyek aránya 2,0%-ra emelkedett. A tagországok mutatóiban igen jelentős a különbség, és nagysága erősen korrelál a munkanélküliségi rátával. 2017. II. negyedévében a legmagasabb értéket Csehországban (3,6%), Belgiumban (3,3%) és Németországban (2,7%) mérték, de ettől alig maradt el a Hollandiára, Ausztriára és az Egyesült Királyságra jellemző (2,6%-os) érték. A magyar szempontból legfontosabbnak számító migrációs célországok közül tehát Németországban a vizsgált időszakban közel 1,1 millió, Ausztriában 100 ezer, az Egyesült Királyságban pedig csaknem 800 ezer állás várt betöltésre. Ezzel szemben Görögországban az állásoknak mindössze 0,7%-a, Bulgáriában, Spanyolországban és Cipruson 0,8%-a, Portugáliában 0,9%-a minősült betölthetőnek. A teljes nemzetgazdaságra jellemző 2,2%-os aránnyal Magyarország az átlagtól kissé feljebb helyezkedik el.

4. ábra

Üres álláshelyek aránya az Európai Unió tagországaiban, 2017. II. negyedév

Forrás: Eurostat (2017. szeptember 15-i állapot).

Az uniós előírásokon alapuló statisztika mellett egy attól eltérő koncepció szerint jelzi a munkaerő-kereslet alakulását a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) adatai, amely a munkáltatóktól folyamatosan beérkező munkaerőigény-bejelentéseken alapul. A munkáltatók részben azon állások bejelentésében érdekeltek, amelyeket támogatott formában kívának betölteni, részben alacsonyabb kvalifikációs igényű munkakörökre keresnek a közvetítőn keresztül munkavállalókat. 2017. szeptemberében a foglalkoztatók összesen 42,8 ezer üres álláshelyet jelentettek be az NFSZ-hez, s ezek 56%-ához igényeltek támogatást (ez az esetek többségében közfoglalkoztatási formát jelentett). A bejelentések harmada Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből, Budapestről és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből érkezett. Az adott hónapban így összesen 134,3 ezer állást tartott nyilván az NFSZ, amelyből a hó végi zárónapon 88 ezer volt még betöltetlen. A nem támogatott formában alkalmazni kívánt munkaerő iránti igény Budapesten, Bács-Kiskun, Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom megyében volt a legnagyobb. A keresés fő célcsoportjait az egyszerű ipari foglalkozásúak, az egyéb egyszerű építőipari foglalkozásúak, a máshová nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozásúak, valamint a mechanikaigép-összeszerelők jelentették.

1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék

2017. I–III. negyedévében a munkaerő-felmérés definíciója⁴ szerinti munkanélküliek száma történelmi mélypontra, 197,2 ezerre süllyedt. Ez az előző év azonos időszakához képest 47,2 ezerrel csökkent, ezzel a munkanélküliségi ráta 4,3%-ra mérséklődött.

3. tábla

A fontosabb munkanélküliségi mutatók alakulása

Időszak	Munkanélküliek száma, ezer fő			Munkanélküliségi ráta, %			
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	15–24 évesek
2015. I.	186,3	161,3	347,6	7,7	7,8	7,8	19,4
II.	163,5	146,9	310,4	6,7	7,1	6,9	17,8
III.	151,8	140,9	292,7	6,1	6,7	6,4	16,7
IV.	146,1	134,6	280,7	5,9	6,5	6,2	15,3
2016. I.	147,0	125,8	272,8	6,0	6,1	6,0	14,2
II.	131,4	102,6	234,1	5,3	4,9	5,1	13,3
III.	121,6	104,8	226,5	4,9	5,0	4,9	12,7
IV.	109,9	95,1	205,0	4,4	4,5	4,4	11,6
2017. I.	108,9	97,9	206,8	4,4	4,7	4,5	10,3
II.	100,1	96,3	196,4	4,0	4,6	4,3	11,0
III.	90,9	97,6	188,5	3,6	4,6	4,1	11,3

Forrás: munkaerő-felmérés.

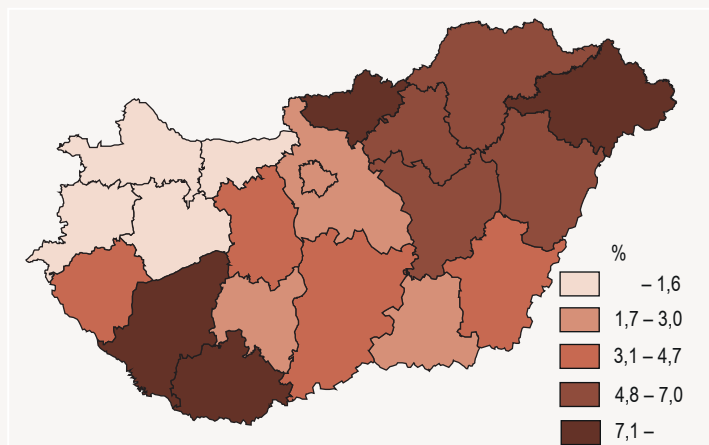
A területi különbségek a munkaerőpiaci helyzet általános javulásával párhuzamosan sem csökkentek. A legkedvezőtlenebb helyzetű megye munkanélküliségi rátája 2017. III. negyedévében öt-hatszorosa volt a legjobb helyzetű megye munkanélküliségi ráta értékének.

2017. I–III. negyedévében a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál átlagosan 291 ezer álláskeresőt tartottak nyilván, mintegy 10%-kal kevesebbet az egy évvel korábbinál. A vizsgált időszakban a regisztrált álláskeresők márciusi létszáma volt a legmagasabb, mivel a közfoglalkoztatási programok jelentős része ekkor zárult és a kilépők közül sokan újra visszakérültek a nyilvántartásba. Ezt követően a nyilvántartott álláskeresők száma folyamatosan csökkent és az év III. negyedévében 270 ezer fő körül állandósult.

⁴ Nincs munkája, aktív kereső munkát és rendelkezésre áll.

Munkanélküliségi ráta* megyék szerint, 2017. III. negyedév

5. ábra

* 15–74 évesekre számolva.
Forrás: munkaerő-felmérés.

A nyilvántartott álláskereső főbb adatai

4. tábla

(ezer fő)

Időszak	Nyilvántartott álláskereső	Ebből:			
		pályakezdő	álláskeresői járadékra, segélyre jogosult	szociális ellátásban részesülő	ellátásban nem részesül
2016.					
január	359,2	38,7	64,5	118,5	176,2
február	366,6	40,3	66,2	125,0	175,4
március	420,7	44,6	77,3	133,6	209,8
április	338,1	38,1	63,5	106,5	168,0
május	307,0	34,1	55,9	99,6	151,6
június	291,6	34,2	53,8	94,4	143,4
július	292,0	35,4	57,5	91,4	143,1
augusztus	283,4	34,3	57,2	88,6	137,5
szeptember	282,0	34,8	54,8	86,6	140,6
I–III. negyed- éves átlag	326,7	37,2	61,2	104,9	160,6
2017.					
január	288,3	30,4	63,6	87,2	137,5
február	296,5	31,4	63,8	91,5	141,2
március	350,8	34,8	78,7	101,9	170,2
április	307,4	31,5	71,7	90,9	144,8
május	287,6	28,8	61,7	90,7	135,2
június	279,6	29,8	57,6	90,4	131,6
július	274,7	30,1	60,6	87,0	127,1
augusztus	269,3	29,4	61,0	85,3	123,0
szeptember	268,4	30,0	59,4	82,8	126,3
I–III. negyed- éves átlag	301,7	31,1	66,2	92,1	143,4
2016. I–III. negyed- év= 100%	89,2	82,6	104,9	85,5	85,6

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere (<http://nfsz.munka.hu>).

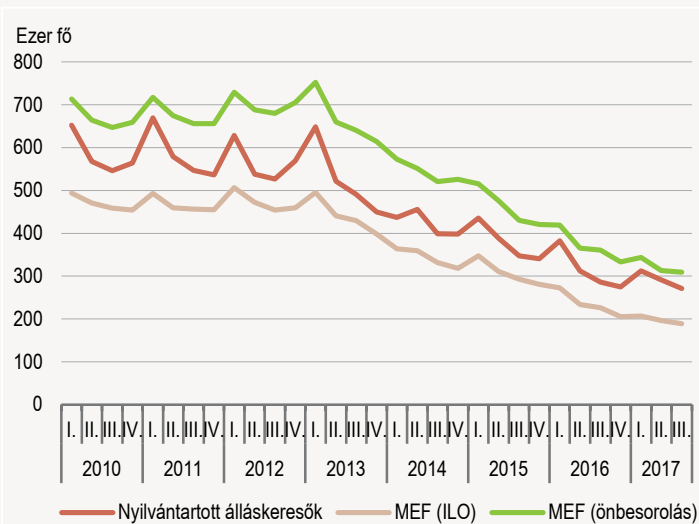
⁵ ILO (International Labour Organization) – Nemzetközi Munkaügyi Szervezet.

⁶ A 15–64 éves korosztályba tartozók száma egy év alatt 55 ezer fővel kevesebb lett.

2017 I–III. negyedévében a regisztrált álláskereső közel 53%-a részesült valamilyen ellátásban, ami a korábbi évekre jellemzőnél kedvezőbb. Az ellátottakon belül nőtt a magasabb összegű juttatásban részesülők aránya.

6. ábra

A nyilvántartott álláskereső és a munkaerő-felmérés, valamint az önbesorolás szerinti munkanélküliek számának alakulása

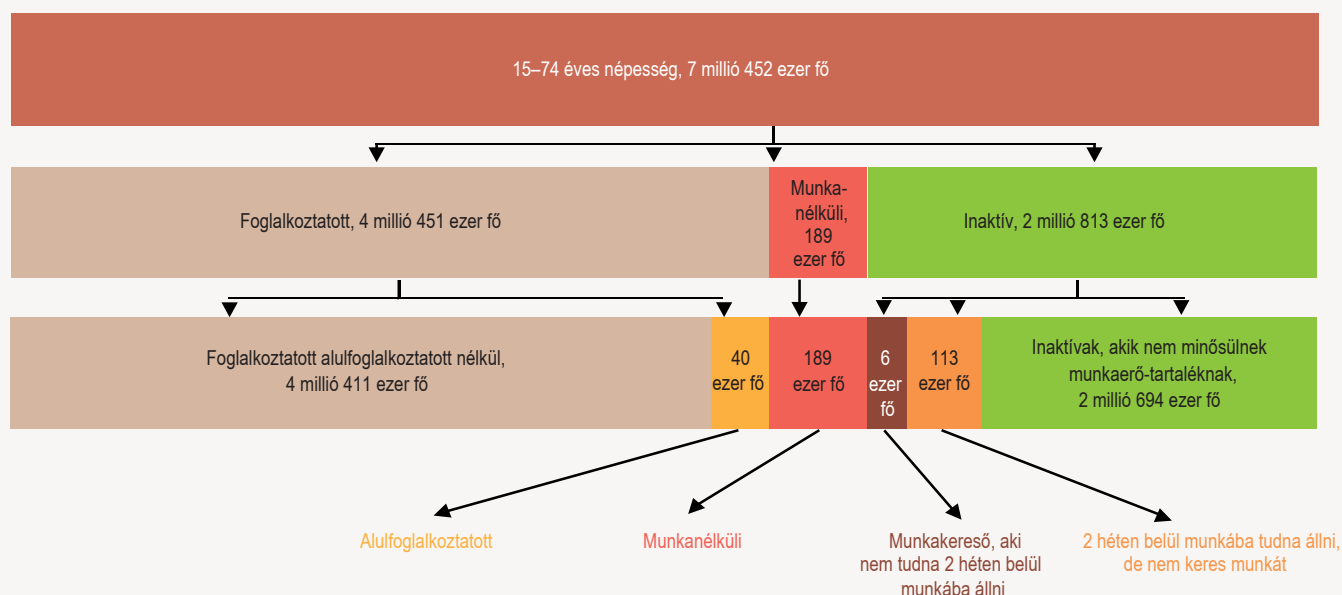
2017. I–III. negyedévében a munkaerő-felmérés adatai szerint a 15–74 évesek közül átlagosan 322 ezren tekintették magukat munkanélkülinek, 16%-kal kevesebben, mint egy évvel korábban. Az önbesorolás és az ILO⁵-definíció szerinti munkanélküliek száma az utóbbi 3–4 évben azonos ütemben változott, a regisztrált álláskereső létszámalakulása viszont – vélhetően a közfoglalkoztatás trendalakító hatása következtében – a korábbiánál jobban elszakadt azoktól.

Az ILO-definíciónak megfelelő munkanélküliek, az alulfoglalkoztatottak, a dolgozni szándékozó, de munkát aktívan nem kereső, vagy a rendelkezésre állás kritériumát nem teljesítő inaktívak együtt jelentik a potenciális munkaerő-tartalékot. Az így definiált csoportba 2017 I–III. negyedévében már csak 348 ezren tartoztak, szemben az egy évvel korábbi 401 ezerrel.

1.4. Inaktívak

Részben demográfiai⁶, részben munkaerőpiaci okokból a munkavállalási korúnak tekintett (15–64 éves) inaktívak száma folyamatosan csökken. 2017 I–III. negyedévében az előző év azonos időszakánál 87 ezerrel kevesebben tartoztak ebbe a kategóriába. A legnagyobb csoport, a nyugdíjasok száma 46 ezerrel csökkent, a tanulóké 20 ezerrel. A nyugdíjasok számának alakulásában a nyugdíjkorhatár emelésének van döntő szerepe, bár ennek hatását a nők 40 éves munkaviszony utáni nyugdíjba vonulási lehetősége némileg tompítja. Az élveszületések száma évek óta szűk határok között változik, így az, hogy csökkent az anyasági ellátás igénybevétele miatt inaktívak száma is, a gyermeket vállaló nők mielőbbi munkaerőpiaci visszatérését segítő intézkedések eredményének tudható be. Az álláskeresői ellátásban részesülő, de az ILO munkanélküli definíciójában rögzített hármas kritériumát nem teljesítő, ezért inaktívnak tekintettek száma 40 ezerre csökkent, az ún. egyéb inaktív kategóriába tartozóké, azaz azoké, akik nem tanulnak és saját jogon állandó jövedelemmel sem rendelkeznek, enyhén nőtt. Az idesorolt 147 ezer nő többsége klasszikus háztartásbeli, aki jellemzően családi kötelezettségei miatt nem lépett be a munkaerőpiacra.

Potenciális munkaerő-tartalék alakulása, 2017. III. negyedév

Forrás: munkaerő-felmérés.

5. tábla

A 15–64 éves inaktívak munkaerőpiaci távollétük oka szerint

Megnevezés	2017. I–III. negyedév			2016. I–III. negyedév=100,0		
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	ezer fő			%		
Nyugdíjas, járadékos	256,9	421,3	678,3	91,3	95,1	93,7
Gyermekgondozási ellátásban részesülő	2,0	230,8	232,8	53,3	95,8	95,1
Álláskeresési ellátásban részesülő	17,6	22,7	40,4	76,0	101,9	88,7
Tanuló	323,6	315,1	638,6	97,6	96,6	97,1
Ápolási díjban, árva-ellátásban részesülő	10,5	27,0	37,5	88,6	81,3	83,2
Egyéb inaktív	86,5	147,1	233,6	94,2	105,9	101,3
15–64 éves inaktívak összesen	697,1	1164,0	1 861,2	93,8	96,6	95,5

Forrás: munkaerő-felmérés.

2. Kereset, munkajövedelem

2.1. Bruttó kereset

2017 I–III. negyedévében a 3 millió 30 ezer főt alkalmazó megfigyelési körben⁷ a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó keresete 290,9 ezer forint volt, 12,8%-kal magasabb, mint az előző év azonos időszakában. A kiemelkedő keresetnövekedési ütem több tényező együttes eredménye, amelyek között igen jelentős súlyt képviseltek a különböző kormányzati intézkedések. Így 2017-ben a minimálbér 15%-kal, a garantált bérmini-

mum 25%-kal emelkedett, aminek közvetlen és közvetett keresetnövelő hatása is volt.⁸ A közvetlen hatás főleg azokban az ágazatokban jelentkezett, ahol magas a minimálbéren bejelentettek aránya (pl. építőiparban, vendéglátásban). A közvetett hatás az egész nemzetgazdaságban érezhető volt, mivel a korábbi kereseti arányok lehetőség szerinti megőrzése miatt a nem minimálbéren díjazottaknál is a keresetek emelésére volt szükség. Ugyancsak a kormányzati intézkedések körébe tartozik, hogy a költségvetési szféra újabb területein került sor 2016 IV. negyedévében, illetve 2017-ben az életpályamodell bevezetésére. Ez és az esetenkénti keresetkiegészítések a nemzetgazdasági átlagot meghaladó keresetnövekedést eredményeztek az egész szférában. A minimálbér, de főleg a garantált bérminimum emelése azonban esetenként torzította az egyes munkakörökhez, szolgálati időhöz igazított arányokat. A 2016. évi intézkedések többsége az év második felére koncentrált, így a 2017. I. félévi és részben az I–III. negyedévi kereseti index bázisában még az alacsonyabb kereset szerepel, míg 2017-ben a közszférát érintő jelentősebb változások január 1-jétől léptek életbe. Az I–III. negyedévi költségvetési kereseti indexben így a 2016. és a 2017. évi intézkedések hatása egyaránt jelen volt.

A szakképzett munkaerő iránti kereslet 2017-ben tovább nőtt, egyre több területen alakult ki versenyhelyzet nemcsak a hasonló profilú gazdálkodók, de a nemzetgazdaság különböző területei között is. A munkaerő megszerzése, de legalább megtartása érdekében – esetenként sztrájkfenyegetés nyomására – számos cég kényszerült általános keresetrendezésre. A nemzetgazdasági szintű kereseti dinamikához az is hozzájárult, hogy csökkent a közfoglalkoztatottak létszáma (ez 1 százalékpontot jelentett a keresetnövekedési ütemből).

2017 I–III. negyedévében a versenyszféra legalább 5 fős vállalkozásainál alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete 11,3%-kal, 303,1 ezer forintra emelkedett. A növekedéshez hozzájárult az is, hogy a versenyszférában tevékenykedő állami tulajdonú gazdálkodó szervezeteknél – egy 3 éves bérmegállapodás első ütemeként – 2017 I. negyedévének végén 2017. január 1-től vissza-

⁷ A legalább 5 fős vállalkozások, a költségvetési intézmények és a kiemelt nonprofit szervezetek.

⁸ 2017. január 1-jétől a „normál” minimálbér 111 ezerről 127,5 ezer forintra, a garantált bérminimum 129 ezerről 161 ezer forintra változott.

menőlegesen hatállyal 13–14%-os keresetrendezésre került sor. Részben ennek hatására a víz- és hulladékgyártás, illetve a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágakban a kereset a versenyszféra átlagát meghaladóan nőtt (14,6, illetve 12,2%-kal). A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás 14,2%-os keresetnövekedésében részben a minimálbér-emelés, részben az ágazat növekvő munkaerőigényét enyhíteni hivatott keresetrendezések játszottak szerepet, emellett kiugró (16,8%-os) keresetnövekedési ütemet produkált az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ág is. A versenyszféra foglalkoztatási szempontból legnagyobb súlyú nemzetgazdasági ágaiban, a feldolgozóiparban, illetve a kereskedelem, gépjárműjavításban 11,5, illetve 11,9%-kal nőttek a bruttó keresetek. Jóval átlag alatti volt a keresetnövekedés üteme viszont az információ és kommunikáció (5,8 %), valamint a pénzügyi, biztosítási tevékenység (8,6%) – azaz a két kiugróan magas kereseti átlag (503,9, illetve 559,5 ezer forint/hó) jellemezte – nemzetgazdasági ágban. A minimálbér-emelés keresetalakító hatását jelzi, hogy a feldolgozóiparon belül a legalacsonyabb átlagkeresetű területen, a textil, ruházati, bőr és bőrtermék gyártása iparcsoporthoz volt a legnagyobb arányú (15,5%-os) keresetnövekedés. A 305,2 ezer forintos kereseti átlagú feldolgozóiparon belül a legtöbbet átlagosan 764,0 ezer forintot a kis létszámú kocsigyártás, kőolaj-feldolgozás ágazat dolgozói keresték, ahol az előző évi eredmények alapján április–május hónapokban nagy összegű jutalom kifizetésére került sor. Ezt 484,8 ezer forintos kereseti átlagával a gyógyszergyártás követte, míg a textil, ruházati, bőr és bőrtermék gyártása iparcsoporthoz a magas növekedési ütem ellenére is csak 190,9 ezer forint volt az átlagkereset.

A költségvetési szféra adott évi keresetnövekedési ütemét a kormányzati intézkedések mellett a közfoglalkoztatottak bér- és létszámalakulása is befolyásolja. Ez utóbbi szerepe 2017 II. negyedévtől volt jelentős, amikor az átlagosnál jóval alacsonyabb keresetű közfoglalkoztatottak száma érdemben a 2016. évi szint alá csökkent. 2017 I–III. negyedévében a teljes költségvetési szféra átlagkeresete 42 ezer forinttal alacsonyabb, viszont a növekedés üteme magasabb volt (16,3%), mint közfoglalkoztatottak nélkül számolva (13,9%). A költségvetési szféra túlsúlya jellemezte valamennyi nemzetgazdasági ágban voltak olyan intézkedések, amelyek

vagy áthúzódó, vagy adott évi hatásukkal hozzájárultak a versenyszféra jellemzőit jóval felülmúló kereseti ütemhez.

A közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban egyebek mellett a rendvédelmi és honvédelmi dolgozók illetménye nőtt 5,0%-kal, valamint pótlék formájában fizetésemelésben részesültek a terület alkalmazottai is. 2016 II. félévétől emelték a járási hivatalok és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) dolgozóinak illetményét, 2017. januártól pedig a fővárosi és megyei kormányhivatalok dolgozóit. 2016 IV. negyedévében kezdődött a bírák, ügyészek fizetésének rendezése is, a legalacsonyabb bírói, ügyészi alapilletmény például a 2016. évi 391 600 forintról 431 740 forintra emelkedett. Az intézkedések együttes hatására 2017 I–III. negyedévében az ebbe a nemzetgazdasági ágba sorolt költségvetési intézmények dolgozóinak közfoglalkoztatottak nélkül számolt bruttó átlagkeresete 15,4%-kal, 370,0 ezer forintra nőtt.

Az oktatásban dolgozók 291,6 ezer forintos kereseti átlagát, illetve 8,8%-os keresetnövekedési ütemét alakító tényezők közül a legnagyobb súlyú a felsőoktatásban dolgozó oktatók és kutatók 2016 őszén induló bérrendezése volt. Emellett a közoktatásban dolgozó pedagógusok 2013-ban indult életpályaprogramja még 2017-re is átlagosan 3,5%-os emelést tartalmazott.

Az egészségügyi és szociális területen dolgozók átfogó illetményrendezése 2016 második felében indult, ami a bázison keresztül igen jelentős hatást gyakorolt az év első 8 havi keresetalakulására. Ennek eredményeként 2017 I–III. negyedévében – közfoglalkoztatottak nélkül számolva – a humán-egészségügyi ellátásban dolgozók bruttó átlagkeresete 19,7%-kal meghaladva az egy évvel korábbi 284,1 ezer forintra, a szociális ellátásban dolgozóké 20,5%-os emelkedés után 213,2 ezer forintra változott. A fenti három nemzetgazdasági ágban dolgozók mellett 2017. januártól a kulturális terület 20 ezer alkalmazottja is átlagosan 15%-os mértékű keresetemeléssel részesült.

A közfoglalkoztatottak bruttó kereseti átlaga a megfigyelt körben 81,6 ezer forint volt, ami azonos a közfoglalkoztatottak számára kormányrendeletben meghatározott legkisebb munkabérrel (81 530 forint). Az

6. tábla

A teljes és a rendszeres bruttó átlagkereset alakulása, összesen és közfoglalkoztatottak nélkül, 2017. I–III. negyedév

Állomány-csoport	Nemzetgazdaság összesen		Ebből:					
	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	versenyszféra		költségvetés		nonprofit szervezetek	
			teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres
Összesen, forint/fő/hó								
Fizikai	205 671	197 884	216 506	207 697	169 564	165 124	166 444	162 737
Szellemi	384 540	356 218	437 424	397 634	322 150	306 746	309 063	302 080
Együtt	290 864	273 296	303 117	282 162	268 715	257 150	250 968	245 320
2016. I–III. negyedév=100,0								
Fizikai	115,5	115,4	114,6	114,7	117,5	116,9	113,2	113,3
Szellemi	110,7	110,4	108,4	108,7	114,8	113,4	106,5	106,5
Együtt	112,8	112,6	111,3	111,6	116,3	115,1	110,7	110,7
Ebből: közfoglalkoztatottak nélkül, forint/fő/hó								
Fizikai	220 553	211 855	217 487	208 616	248 618	240 332	194 602	189 739
Szellemi	388 364	359 667	437 632	397 818	328 619	312 777	315 673	308 478
Együtt	304 602	285 887	304 140	283 089	310 390	296 270	273 430	267 049
2016. I–III. negyedév=100,0								
Fizikai	114,4	114,4	114,5	114,6	114,1	113,7	113,0	113,2
Szellemi	110,3	110,1	108,4	108,7	114,1	112,7	107,4	107,4
Együtt	111,8	111,7	111,2	111,5	113,9	112,7	110,1	110,1

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

előző év azonos időszakához viszonyított 3,3%-os növekedési ütem pedig 0,3 százalékponttal meghaladta ezt a tarifális keresetnövekedést.

A költségvetési intézményeknél és a delegált állami feladatokat ellátó nonprofit szervezeteknél dolgozók közül 2011 óta keresetbe nem számító kompenzációban részesülhetnek azok, akiknek nettó keresete a 2011. és 2012. évi jövedelemadó, illetve járulékszabály-változások miatt csökkent volna. A keresetkorrekciós intézkedések és a munkaerő-cserélődés eredményeként a kompenzációban érintettek száma a 2012. évi közel 400 ezerről 2017-re 108 ezerre csökkent. A kompenzáció átlagos összege 8,8 ezer forintnak felelt meg.

2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény

2017-ben a személyi jövedelemadó és a munkavállalókat terhelő járulékok kulcsa megegyezett az előző évvel, így a nettó kereset – a családi adókedvezmény nélkül számolva – a bruttóval azonos ütemben, 12,8%-kal nőtt 2017 I–III. negyedévében. A közfoglalkoztatottak nélkül számított nemzetgazdasági szintű nettó átlagkereset 202,6 ezer, míg a közfoglalkoztatottakkal együttesen számba véve 193,4 ezer forintnak felelt meg. A versenyszférában dolgozók nettó kereseti átlaga 201,6 ezer forint, a költségvetési szférában dolgozóké 178,7 ezer forint (közfoglalkoztatottak nélkül számolva 206,4 ezer forint) volt. A fogyasztói árak adott időszaki 2,4%-os emelkedése mellett a keresetek reálértéke 10,2%-kal nőtt.

7. tábla

A családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó és a reálkereset alakulása, 2017. I–III. negyedév

Eltartott gyermekek száma	Számított nettó kereset, forint/fő/hó	Nettó kereset	Reál-kereset ^{a)}	Az adott háztartástípusba tartozó alkalmazásban állók részaránya, %
		2016. I–III. negyedévhez viszonyított változása, %		
0 gyermek	189 340	12,6	10,0	54,0
1 gyermek	199 335	12,7	10,0	22,5
2 gyermek	225 119	13,7	11,0	17,2
3 és annál több gyermek	245 730	11,6	9,0	6,3
Nemzetgazdaság összesen	201 309	12,7	10,0	100,0

^{a)} A 2017. I–III. negyedévi 102,4%-os fogyasztóiár-indexszel számolva.

Forrás: a havi munkaügyi jelentés és a háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel (HKÉF) adatait felhasználó mikroszimulációs modell.

2017-ben nőtt a kétgyermekesek családi adókedvezménye, az előző évi gyermekenkénti 83 330 forint helyett már 100 000 forinttal csökkenthetik havonta személyijövedelemadó-alapjukat. Az egygyermekesek a tavalyihoz hasonlóan 66 670 forint, a három és annál több gyermeket nevelők gyermekenként 220 ezer forint havi adóalap-csökkentésben részesülnek. A kedvezményt a szülők megoszthatják, illetve azt a járulékok terhére is

igénybe vehetik. A háztartások demográfiai és jövedelmi adatain alapuló mikroszimulációs modell szerint a családi adókedvezmény 2017 I–III. negyedévében munkavállalónként átlagosan havi 7,9 ezer forint többletjövédelmet eredményezett. A kedvezmény figyelembevételével számított egy főre jutó nettó kereset az egy gyermeket nevelőknél átlagosan 10 ezer forinttal, a két gyermeket nevelő munkavállalóknál pedig közel 36 ezer forinttal meghaladta a gyermeket nem nevelőké.

2.3. Munkajövedelem

2017 I–III. negyedévében a keresetek nemzetközi összehasonlítás céljára szolgáló, a kereseten felül az ún. egyéb munkajövedelem elemeket, így többek között a cafetéria részeként fizetetteket is tartalmazó munkajövedelem 304,9 ezer forint, ebből a kereseten felüli rész 14,0 ezer forint volt. Ez utóbbi mintegy 800 forinttal, kevesebb mint 6%-kal haladta meg az egy évvel korábbit, miközben a keresetek növekedési üteme közelítette a 13%-ot, azaz az egyéb munkajövedelemnek a teljes munkajövedelem belüli aránya csökkent.

8. tábla

Az egy főre jutó munkajövedelem alakulása

Megnevezés	2017. I–III. negyedév			2016. I–III. negyedév
	átlagos havi munkajövedelem	ebből: átlagos havi egyéb munkajövedelem	egyéb munkajövedelem aránya a munkajövedelemen belül, %	
	forint/fő/hó			
Nemzetgazdaság összesen	304 888	14 024	4,6	4,9
Ebből:				
versenyszféra	317 660	14 543	4,6	4,8
költségvetés	282 087	13 373	4,7	5,2

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

Az egyéb munkajövedelem egy főre jutó nagysága tekintetében az ágazati különbségek jóval nagyobbak, mint a kereseteknél. A legmagasabb érték jellemezte villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ágban dolgozóknál havi átlagban közel 31,2 ezer forintot jelentett, míg a másik végletet képviselő humán-egészségügyi, szociális ellátásban – ahová a külön juttatásokban jellemzően nem részesülő közfoglalkoztatottak többsége is besorolásra került – alig 4,9 ezer forintot tett ki.

2017-ben a kedvező gazdasági eredményeknek köszönhetően a munkaadókat terhelő szociális hozzájárulási adó általános kulcsát 27-ről 22%-ra mérsékeltek, amit így a vállalkozások keresetnövelésre is tudtak fordítani.

További adatok, információk (linkek):

[Táblák](#)

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Módszertan \(foglalkoztatás, munkanélküliség\)](#)

[Módszertan \(nyilvántartott álláskeresők módszertana\)](#)

[Módszertan \(intézményi munkaügyi adatgyűjtési rendszer módszertana\)](#)

[Adminisztratív munkanélküliségi adatok módszertana](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjön velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu